

Matěj Ondřej Havel, ThDr. František Reyl. Kněz, vědec, politik, Praha 2016, 164 s. včetně příloh.

rukopis disertační práce Ústavu dějin křesťanského umění Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Posudek oponenta disertační práce

Autor Matěj Ondřej Havel si pro téma své disertační práce zvolil osobnost významného katolického teologa, sociologa, politika a církevního hodnostáře Františka Reyla (1865-1935), který patřil mezi přední osobnosti církevního života v českých zemích v první polovině 20. století. F. Reyl působil zejména v královéhradecké diecézi, kde byl činný jako docent křesťanské sociologie, kanovník, později děkan a probošt kapituly v Hradci Králové a horlivý katolický apologeta. Jeho díla, zejména rozsáhlá *Sociologie v politice* (1924), se stala obhajobou Šrámkovy Československé strany lidové a jejího křesťanského solidarizmu, s nímž sympatizoval. Od 90. let 19. století aktivně působil v křesťansko-sociální straně, kde vynikl především jako skvělý organizátor a řečník, po roce 1918 se angažoval ve zmíněné lidové straně a stal se do značné míry tvůrcem její politické linie. Předkládaná práce reflektuje Reylův dynamický život, který vstřebával značné turbulence přelomu 19. a 20. století i politicko-nábožensko-kulturní proměny první poloviny 20. století.

Cíl práce je ukotven poměrně úzce, ale již první pasáže úvodu naznačují, že jej autor překračuje, „V předkládané disertační práci se chceme pokusit sestavit mozaiku jeho života, připomenout a zhodnotit jeho život, práci i postoje.“ (s. 9). M. O. Havel přistupuje k tématu vybaven skvělou znalostí zásadních pramenů a literatury a současně seznámen s relevantní církevní historiografií. Je nutné rovněž zdůraznit, že autor prošel materiály stěžejních archivů, např. Archivu biskupské konzistoře Biskupství královéhradeckého v Hradci Králové (fondy Diecézní soud, Korespondence biskupa Doubravy, Korespondence biskupa Kašpara atd.), Literárního archivu Památníku národního písemnictví v Praze, Národního archivu, Archivu KDU-ČSL v Praze, Archivu Poslanecké sněmovny a Archivu Univerzity Karlovy (všech tamtéž) a v neposlední řadě Státního oblastního archivu v Zámrsku – Státního okresního archivu Hradec Králové (fondy Archiv města Hradec Králové, František Reyl atd.). Současně zmíněné archivní materiály konfrontoval s rozsáhlou literaturou, v níž nechybí žádné zásadnější dílo k církevním dějinám první poloviny 20. století. Na druhou stranu je poněkud škoda, že autor významněji nepracoval s dobovým tiskem, např. *Národními listy*, *Hlasem lidu*, *Archou* atd., který skýtá další zajímavý pohled na analyzované události tím spíše, že jsou jejich jednotlivé ročníky volně přístupné na internetu v rámci databáze Kramerius. Autorův zájem o Reylovy články v dobovém tisku tak mohl být vyvážen zájmem o jeho reflexi, kterou dostupná periodika nabízejí.

Disertační práci rozdělil M. O. Havel do čtyř kapitol, z nichž každá se dále dělí na dílčí podkapitoly. Samostatnou kapitolu představuje *Úvod*, *Závěr* a seznam použitých zkratk i seznam pramenů a literatury. První kapitola (*Nástin postavení katolické*

círky ve společnosti v Reylově době) přináší exkurz do náboženských poměrů v Evropě a v českých zemích na přelomu 19. a 20. století, se značným přesahem do poloviny století dvacátého. Tvoří logickou expoziční část disertační práce, která čtenáře připravuje na Reylův životní příběh v následujících kapitolách. V kapitolách 2 (*Reylova cesta ke kněžství*), 3 (*Léta strávená v Borromaeu a v kněžském semináři*) a 4 (*Reyl v době První republiky*) autor v chronologické linii sleduje životní osudy mimořádně činného a činorodého, rozhleděného a kultivovaného i politicky, kněžsky a společensky angažovaného Františka Reyla.

Ačkoliv to není v práci explicitně řečeno, její jádro tvoří rozsáhlá třetí kapitola s osmnácti podkapitolami (s. 33-112), která je ohraničena obdobím let 1889-1918 a zabývá se Reylovým mnohavrstevným působením v Hradci Králové. Mimořádná organizační, publikační, kněžská, charitativní a politická činnost spojená s funkcí rektora hradeckého kněžského semináře odráží jeho kariérní vzestup, který vrcholí v době první Československé republiky. Právě nosný vhled do životních strastí kněze Františka Reyla představuje nejen určitou mikrosondu do dějin královéhradecké diecéze, ale rovněž do náboženského života v zemi, kde docházelo ke značným změnám a posunům. Ve třetí kapitole jsme proto svědky stavby nové budovy kněžského semináře v Hradci Králové na počátku 20. století, sporu o sv. Jana Nepomuckého s Janem Herbenem, Reylových cest do Říma, do Lurd, do Krakova a do Tater, působení na půdě církevního soudu, výuky křesťanské sociologie v kněžském semináři, účasti na sjezdu československých katolíků v Hradci Králové v roce 1909, konfliktu s J. S. Macharem atd. V detailně popsáném životě nevynechává M. O. Havel ani tzv. královéhradecké hádání ve zdejším Adalbertinu v roce 1906, kde proti sobě stáli tři kněží včetně F. Reyla a tři pokrokaři včetně T. G. Masaryka. V roce 1912 se F. Reyl stal sídelním kanovníkem, později děkanem a proboštem královéhradecké kapituly. Ve 4. kapitole sledujeme Reylovo působení v Praze, kde od roku 1920 zastával až do své smrti post senátora Národního shromáždění.

Z nepřesností uvádím snad jen drobnosti. Friedrich Nietzsche se přepisuje se „Z“ uprostřed příjmení (s. 12). V lednu 1920 vznikla Církev československá, nikoliv Československá církev (s. 21). Provokací pro Svatý stolec nebylo teprve vyvěšení husitského praporu na Pražském hradě v červenci 1925, ale již vyhlášení dne Jana Husa jako státního svátku na jaře téhož roku (s. 21). Československá strana lidová nevznikla v průběhu první světové války, ale až během fúze v roce 1919 (s. 69). Československá strana lidová neskončila v parlamentních volbách v roce 1929 na třetím, ale až na pátém místě (s. 120). Jména osobností v textu zmíněných poprvé bych navrhoval rozepisovat s podrobnými biografickými údaji, podruhé vždy s iniciálou, aby jméno nepůsobilo zcela hole. Stejně tak před daty bych navrhoval uvádět elegantní *dne*.

Mé připomínky se však dotýkají především metodologického rámce předkládané práce. Musíme totiž zdůraznit, že před sebou máme metodologicky poměrně standardně uchopenou disertační práci (biografická metoda), která v převážně chronologickém sledu na základě analyticko-syntetické a komparativní metody přibližuje jednu z významných osobností církevních dějin 19. a 20. století katolického kněze, sociologa a politika Františka Reyla. Jako zajímavější by se podle mého soudu nabízela podrobnější analýza některého z aspektů Reylova života, např. F. Reyl jako sociolog, F. Reyl jako církevní hodnostář, F. Reyl jako křesťansko-sociální politik, či problémový vztah k osobnostem a událostem, např. F. Reyl a T. G. Masaryk, F. Reyl a

spor o sv. Jana Nepomuckého, F. Reyl a křesťanské odbory atd. Takto široce koncipovaná práce, jež často svádí stát se podrobnějším slovníkovým heslem, znesnadňuje analýzu, neboť autora nutí do sondy v horizontální, nikoliv ve vertikální rovině problematiky. Přes značné množství informací, které autor ve své práci snáší, je vlastně obtížné hierarchizovat Reylovu činnost a nesnadné pochopit důležitost všech aktivit, které s nadšením podnikal.

Autorův styl je čtivý, věcný a kultivovaný, s občasnými novinářskými obraty, které v daném kontextu působí svižně. Stylizace a pravopis by si ovšem zasloužily pečlivější zpracování.

Navzdory výše uvedeným výtkám konstatuji, že předkládaná disertační práce pana Mgr. Matěje Ondřeje Havla splňuje po formální i odborné stránce požadavky kladené na tento typ kvalifikačních prací v daném oboru. Hodnotím ji proto kladně a doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Jaké byly vazby Františka Reyla na významné české politiky v období první Československé republiky?
2. V čem podle Vás spočívá Reylova velikost a jeho přínos pro české církevní dějiny moderní doby?

V Praze dne 25. srpna 2016

PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.
Ústav dějin křesťanského umění
Katolická teologická fakulta UK v Praze